

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Мобільного рятувального центру швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій
полковник служби цивільного захисту

Вячеслав БОЙЦОВ

« ____ » _____ 2025 р.

ПЛАН-КОНСПЕКТ

**на проведення заняття з профільної підготовки
з навчальними групами МРЦ ШР ДСНС України**

18 «вересня» 2025 року

Тема: Запобігання корупції та забезпечення доброчесності. Доброчесність: як правильно себе поводити під час війни.

Навчальна мета: Доведення до слухачів теми лекції

Час проведення: 1 година

Місце проведення: Навчальний клас МРЦ ШР ДСНС України

Навчально-методичне забезпечення: План-конспект

Нормативно-правові акти і література:

Закон України «Про запобігання корупції»

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань - 5 хв.
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 40 хв.

Питання, які вивчатимуться:

Корупція як соціальне явище та правова категорія.
Особливості запобігання та протидії корупції в Україні.
Організація роботи щодо запобігання і протидії корупції в органах державної влади.
Принцип доброчесності. Як правильно себе поводити під час війни.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p style="text-align: center;">Корупція як соціальне явище та правова категорія.</p> <p>Корупція є одним із найскладніших і найнебезпечніших явищ сучасності, що глибоко проникає як у соціальну структуру, так і в правову систему. Її вплив є руйнівним на всіх рівнях: вона підриває довіру до державних інститутів, деформує економічні процеси, знижує рівень життя населення та порушує принципи справедливості та законності. Розглянемо корупцію як багатогранне явище, що має як соціальні, так і правові аспекти.</p> <p><i>1. Корупція як соціальне явище</i></p> <p>Як соціальне явище корупція є складною системою взаємозв'язків, що ґрунтується на використанні службового становища в особистих інтересах. Вона не є лише злочином, а й глибоко укоріненою моделлю поведінки, що може сприйматися частиною суспільства як «норма».</p> <p>Основні соціальні ознаки корупції:</p> <p>Руйнування соціальної довіри: Корупція підриває віру громадян у справедливість, чесність і ефективність держави. Люди перестають довіряти владі, поліції, судам та іншим державним установам.</p> <p>Соціальна нерівність: Корупція створює та поглиблює соціальну нерівність. Люди, що мають доступ до ресурсів і владних повноважень, можуть використовувати їх для власного збагачення, тоді як звичайні громадяни залишаються беззахисними перед цими зловживаннями.</p> <p>Сприяння тіньовій економіці: Корупція є каталізатором для розвитку тіньової економіки. Нелегальні угоди, хабарі та приховані платежі стають нормою, що призводить до втрати державою податкових надходжень і деформації ринкових відносин.</p> <p>Моральна деградація: Корупція сприяє розмиванню моральних цінностей і етичних норм. Хабарництво, кумівство та протекціонізм сприймаються як «нормальні» способи вирішення проблем, що знижує загальний моральний рівень суспільства.</p> <p>Бюрократизація та неефективність: Корупція призводить до надмірної бюрократизації, оскільки кожен чиновник прагне створити «штучні» перешкоди, щоб отримати за їх усунення хабар. Це призводить до неефективності державного апарату та зростання витрат часу і ресурсів.</p> <p><i>2. Корупція як правова категорія</i></p> <p>Як правова категорія корупція є чітко визначеним переліком кримінальних та адміністративних правопорушень, що передбачають відповідальність за зловживання владою або службовим становищем. Правове визначення корупції дає можливість ефективно боротися з нею за допомогою законодавства.</p> <p>Основні правові ознаки корупції:</p> <p>Використання службових повноважень: Головною ознакою корупції є використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, свого службового становища для отримання неправомірної вигоди.</p>	

Неправомірна вигода: Це можуть бути гроші, майно, послуги, пільги або інші переваги, що надаються або обіцяються посадовій особі за вчинення або невчинення дій з використанням її службових повноважень.

Порушення законодавства: Корупційні дії завжди є порушенням закону. Це можуть бути:

Хабарництво: Дача або отримання хабаря.

Зловживання владою або службовим становищем: Використання свого положення всупереч інтересам служби, що завдає значної шкоди.

Нецільове використання бюджетних коштів: Використання державних грошей не за призначенням.

Декларація недостовірної інформації: Надання неправдивих даних про доходи, майно та інші активи.

Незаконне збагачення: Придбання майна, що перевищує законні доходи.

Кримінальна та адміністративна відповідальність: За вчинення корупційних правопорушень передбачена кримінальна, адміністративна та дисциплінарна відповідальність, що встановлена відповідними законами.

Отже: Корупція є складним і багатограним явищем, що має як глибокі соціальні корені, так і чітке правове визначення. Її соціальна складова свідчить про глибокі проблеми в суспільстві, такі як відсутність довіри, соціальна нерівність та моральна деградація. Правова складова надає інструменти для боротьби з корупцією, визначаючи її як злочин і встановлюючи відповідальність.

Ефективна боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу, що поєднує як правові, так і соціальні заходи. Це означає не лише суворе покарання за корупційні злочини, а й формування в суспільстві нульової толерантності до корупції, підвищення прозорості та підзвітності влади, а також посилення громадського контролю за діяльністю державних органів.

Особливості запобігання та протидії корупції в Україні.

Україна, прагнучи до європейських стандартів, розробила комплексну систему запобігання та протидії корупції, яка має свої особливості та виклики. Ця система ґрунтується на спеціалізованому законодавстві та діяльності незалежних антикорупційних органів.

1. Законодавча основа.

Ключовим документом є Закон України «Про запобігання корупції», ухвалений у 2014 році. Цей закон створив правові та організаційні засади для функціонування антикорупційної системи та впровадив низку превентивних механізмів, зокрема:

Електронне декларування: Однією з найважливіших особливостей є обов'язок для публічних службовців подавати щорічні електронні декларації про майно, доходи та видатки. Ця система забезпечує високий рівень прозорості та дозволяє здійснювати моніторинг способу життя чиновників.

Антикорупційна експертиза: Проекти нормативно-правових актів проходять обов'язкову експертизу для виявлення корупціогенних факторів, що допомагає усунути можливості для корупції ще на етапі їхнього розроблення.

Реєстр корупціонерів: Ведеться Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

2. Створення незалежних антикорупційних органів.

На відміну від багатьох країн, де боротьба з корупцією переважно зосереджена в рамках традиційних правоохоронних органів, Україна створила спеціалізовану антикорупційну інфраструктуру:

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК): Це центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який відповідає за формування та реалізацію державної антикорупційної політики. НАЗК здійснює моніторинг декларацій, контролює фінансування політичних партій, а також надає роз'яснення та рекомендації щодо застосування антикорупційного законодавства.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ): Це правоохоронний орган, створений для розслідування корупційних злочинів, скоєних вищими посадовими особами. Його діяльність спрямована на боротьбу з топ-корупцією.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП): Цей орган здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, що проводиться НАБУ, і підтримує державне обвинувачення в суді.

Вищий антикорупційний суд (ВАКС): Спеціалізований суд, який розглядає справи про корупційні злочини, підслідні НАБУ та САП. Його створення забезпечує невідворотність покарання та відокремлює розгляд корупційних справ від загальної судової системи.

3. Антикорупційна стратегія.

Для системного підходу до проблеми, Україна розробляє та впроваджує Антикорупційні стратегії на кілька років вперед. Цей документ визначає основні принципи та пріоритетні напрямки державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, зокрема:

Оптимізація державних функцій для зменшення «людського фактору».

Цифровізація державних послуг для підвищення їхньої прозорості та ефективності.

Створення умов для формування нульової толерантності до корупції в суспільстві.

Посилення громадського контролю та підтримка викривачів корупції.

4. Роль громадянського суспільства та міжнародної підтримки.

Особливістю українського антикорупційного руху є надзвичайно активна роль громадянського суспільства. Громадські організації виступають як ініціатори законодавчих змін, здійснюють громадський контроль, проводять розслідування та моніторинг діяльності державних органів. Також значну роль відіграє міжнародна спільнота, яка надає політичну, фінансову та експертну підтримку, що є важливим фактором у забезпеченні незалежності антикорупційних органів.

5. Виклики та перспективи.

Незважаючи на значні досягнення, система запобігання та протидії корупції в Україні стикається з серйозними викликами:

Протидія та саботаж: Антикорупційні органи та їхня діяльність часто піддаються політичному тиску та спробам саботажу.

Виклики воєнного часу: Повномасштабне вторгнення створило нові загрози для антикорупційної політики, проте боротьба з корупцією залишається критично важливою для стійкості країни та її євроінтеграції.

У цілому, запобігання та протидія корупції в Україні є динамічним процесом, який поєднує інституційні реформи, законодавчі ініціативи та активну участь громадянського суспільства.

Організація роботи щодо запобігання і протидії корупції в органах державної влади.

Організація роботи щодо запобігання і протидії корупції в органах державної влади України є системним процесом, що ґрунтується на вимогах законодавства і здійснюється через спеціально визначені структури та посадових осіб. Ця система спрямована на мінімізацію корупційних ризиків та формування нульової толерантності до корупції всередині державного апарату.

Основу цієї організації складає інститут уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, створення та діяльність яких регламентується Законом України «Про запобігання корупції».

1. Уповноважені підрозділи (уповноважені особи).

Відповідно до Закону, в кожному державному органі, установах та організаціях створюється уповноважений підрозділ або призначається уповноважена особа, відповідальна за реалізацію антикорупційної політики.

Основні завдання цих підрозділів/осіб:

Розроблення та реалізація антикорупційної програми: Кожен державний орган зобов'язаний мати власну антикорупційну програму, яка визначає внутрішні заходи для запобігання корупції. Уповноважений підрозділ відповідає за її розробку, координацію виконання та моніторинг.

Оцінка корупційних ризиків: Регулярна оцінка ризиків у діяльності органу та підготовка заходів для їх усунення. Це включає аналіз внутрішніх процесів, функцій та повноважень з метою виявлення «слабких місць», які можуть стати сприятливим ґрунтом для корупції.

Контроль за дотриманням законодавства: Перевірка дотримання працівниками органу вимог антикорупційного законодавства, у тому числі обмежень щодо конфлікту інтересів, подарунків, сумісництва та суміщення.

Організація декларування: Надання працівникам методичної та консультаційної допомоги щодо заповнення електронних декларацій, а також контроль за їх своєчасним поданням.

Врегулювання конфлікту інтересів: Виявлення та сприяння врегулюванню конфлікту інтересів, про який повідомили працівники.

Уповноважена особа надає керівнику органу рекомендації щодо можливих шляхів врегулювання ситуації.

Розгляд повідомлень про корупцію: Прийом та розгляд повідомлень від викривачів про можливі факти корупції, а також забезпечення їхнього захисту від негативних наслідків.

Проведення навчання: Організація та проведення внутрішніх навчальних заходів для працівників органу з питань антикорупційного законодавства.

2. Забезпечення незалежності та гарантії.

Для ефективного виконання своїх функцій уповноважені особи мають певні гарантії:

Незалежність від керівництва: Закон забороняє втручання в діяльність уповноваженого підрозділу, а звільнення керівника цього підрозділу або уповноваженої особи можливе лише за погодженням з Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК).

Пряме інформування НАЗК: Уповноважені підрозділи мають право та обов'язок інформувати НАЗК про виявлені порушення, навіть якщо вони стосуються керівництва їхнього органу.

Матеріально-технічне забезпечення: Керівник органу зобов'язаний створити належні умови для роботи уповноваженого підрозділу, зокрема забезпечити його окремим приміщенням та матеріально-технічними засобами.

3. Механізми взаємодії та координації.

Організація роботи щодо запобігання корупції в державних органах відбувається в тісній взаємодії з:

Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК): НАЗК надає методичні рекомендації, проводить моніторинг та оцінку ефективності антикорупційних програм державних органів.

Спеціалізованими правоохоронними органами: У разі виявлення ознак кримінального правопорушення, уповноважена особа повинна повідомити про це правоохоронні органи (НАБУ, СБУ, Національну поліцію).

4. Виклики та напрямки розвитку.

Незважаючи на наявність розгалуженої системи, в організації антикорупційної роботи всередині державних органів є певні виклики:

Формальний підхід: Іноді діяльність уповноважених підрозділів є формальною, обмежується лише паперовою роботою.

Політичний вплив: Попри законодавчі гарантії, уповноважені особи можуть зазнавати тиску з боку керівництва.

Недостатня підготовка кадрів: Не завжди уповноважені особи мають достатній досвід і знання для ефективного виконання своїх обов'язків.

Отже, організація роботи щодо запобігання і протидії корупції в органах державної влади України є багатоетапним процесом, що ґрунтується на інституті уповноважених підрозділів та взаємодії з ключовими антикорупційними органами. Її успішність залежить від неухильного дотримання вимог законодавства, незалежності

уповноважених осіб та реальної, а не декларативної, підтримки з боку керівництва.

Принцип доброчесності. Як правильно себе поводити під час війни.

Доброчесність для Служби цивільного захисту України означає чесну та принципову поведінку співробітників, що базується на служінні суспільству, а не власним інтересам. Це передбачає запобігання корупції, уникнення конфлікту інтересів, прозоре розпорядження державними ресурсами та дотримання високих моральних стандартів у виконанні обов'язків. Доброчесність є ключовим інструментом для побудови довіри до служби та забезпечення її ефективної роботи на благо громадян.

Доброчесність – це про щоденні рішення, коли легше було би «домовитися», а обираєш шлях чинити чесно та йти за встановленими правилами.

Принцип доброчесності для працівників служби цивільного захисту є не просто вимогою, а основою ефективної та довіреної роботи в умовах надзвичайних ситуацій. Він включає в себе не тільки дотримання законів, а й високі морально-етичні стандарти, які є критично важливими для рятувальників, пожежників, та інших фахівців.

Пріоритет публічного інтересу. Всі дії та рішення працівників служби цивільного захисту повинні бути спрямовані на захист життя, здоров'я та майна людей. Приватні інтереси, особиста вигода чи зв'язки не можуть впливати на їхню роботу. Це означає, що, наприклад, під час ліквідації пожежі рятувальник не може надавати перевагу об'єкту чи особі, які пов'язані з його приватними інтересами.

Неупередженість та справедливість. Працівники служби мають надавати допомогу всім, хто її потребує, незалежно від соціального статусу, політичних поглядів чи будь-яких інших особистих характеристик. Неупереджене ставлення є запорукою довіри суспільства до служби. Наприклад, допомога потерпілим від стихійного лиха надається всім без винятку, хто перебуває в зоні ураження.

Відповідальність та підзвітність. Працівники служби цивільного захисту несуть персональну відповідальність за свої дії чи бездіяльність. Вони повинні бути готовими обґрунтувати свої рішення, особливо в критичних ситуаціях. Це виключає можливість приховування помилок чи зловживань, що є важливим для підтримки високих стандартів професійної етики.

Професіоналізм та компетентність. Доброчесність також включає постійне вдосконалення професійних навичок. Працівник служби цивільного захисту, що нехтує навчанням та підвищенням кваліфікації, може поставити під загрозу не лише своє життя, а й життя колег та цивільного населення.

Доброчесність для служби цивільного захисту - це не просто етичний принцип. Це основа, яка дозволяє цій службі ефективно виконувати свою місію: захищати людей. Відданість, чесність та високі моральні стандарти

є ключовими для забезпечення довіри суспільства, особливо в умовах, коли від швидких та правильних рішень залежить життя.

Під час війни добросовісність працівників служби цивільного захисту стає особливо важливою. Вона не лише гарантує ефективну роботу, а й є запорукою довіри суспільства, що в умовах військових дій має критичне значення. Правильна поведінка в цей період ґрунтується на кількох ключових принципах.

1. Неухильне дотримання професійних обов'язків.

Надання допомоги без дискримінації: Навіть в умовах бойових дій рятувальники повинні надавати допомогу всім, хто її потребує, незалежно від їхнього соціального статусу, політичних поглядів чи ставлення до військових подій. Принцип неупередженості - це основа.

Діалог та інформування: Рятувальники мають спілкуватися з цивільним населенням спокійно та виважено. Якщо є можливість, надавайте людям перевірену інформацію про ситуацію. Це допомагає зменшити паніку та підвищити рівень довіри.

Відмова від зловживань: Використання службового становища для особистої вигоди (наприклад, для отримання доступу до дефіцитних товарів чи привілеїв) є абсолютно неприпустимим. Рятувальники є надією для тих, хто опинився в біді, і їхні дії мають бути бездоганними.

2. Захист та безпека цивільного населення.

Приховане пересування: Під час обстрілів або бомбардувань, коли це можливо, уникайте пересування великими групами та зайвого освітлення, щоб не привертати увагу ворога. Це захистить як цивільних, так і самих рятувальників.

Особиста безпека: Працівники служби цивільного захисту повинні усвідомлювати, що їхнє життя та здоров'я - це найважливіший ресурс. Дотримання правил безпеки під час виконання завдань - це не прояв боягузтва, а професійна необхідність.

Захист вразливих груп: Особливу увагу слід приділяти дітям, людям похилого віку, особам з інвалідністю. Ці категорії населення можуть потребувати додаткової допомоги та захисту.

3. Боротьба з дезінформацією.

Перевірка інформації: Уникайте поширення неперевіраних чуток чи фейків. Дотримуйтесь офіційних джерел інформації та закликайте до цього інших. Поширення дезінформації може зашкодити координації дій та спричинити хаос.

Захист персональних даних: Не розголошуйте особисту інформацію про постраждалих, їх місцезнаходження чи маршрути пересування. Це може поставити їх під загрозу.

4. Психологічна стійкість та самопомога.

Підтримка колег: Війна — це виснажливий період. Підтримуйте своїх колег, допомагайте їм впоратися зі стресом та психологічними навантаженнями. Добросовісність — це також підтримка та взаємодопомога всередині колективу.

<p>Турбота про себе: Важливо не ігнорувати власний психологічний стан. Якщо ви відчуваєте вигорання або стрес, зверніться по допомогу до фахівців. Ваша стабільність — це частина загальної стійкості країни.</p>	
---	--

Дотримання цих принципів є обов'язком кожного працівника служби цивільного захисту. Це не лише професійна вимога, а й моральний імператив, що забезпечує довіру громадян та підтримує стійкість суспільства в найважчі часи.

4. Закріплення вивченого матеріалу – 5 хв.

5. Підведення підсумків – 5 хв.

вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;

оголосити оцінки;

відповісти на запитання.

План-конспект склала:

Т. в. о. начальника відділення з питань
запобігання та виявлення корупції

МРЦ ШР ДСНС України

молодший лейтенант служби

цивільного захисту

«___» _____ 2025 року

Катерина МАКСИМЕНКО